

BS/149/2013

**POSTRZEGANIE STRUKTURY
SPOŁECZNEJ**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ✓ Jak wynika z uzyskanych w latach dziewięćdziesiątych i obecnie deklaracji respondentów, w ciągu kilkunastu ostatnich lat ubyło w Polsce ludzi najbiedniejszych, sytuujących się na dole drabiny społecznej, przybyło natomiast zajmujących wyższe pozycje w hierarchii społecznej. Nadal jednak Polska postrzegana jest jako kraj, w którym większość ludzi sytuuje się w dolnej części społecznej hierarchii.

- ✓ W ciągu ostatnich kilkunastu lat znacząco poprawiło się postrzeganie własnego miejsca w strukturze społecznej. Dwie piąte dorosłych Polaków sytuuje dziś siebie i swoją rodzinę pośrodku drabiny społecznej. Pozostali zdecydowanie częściej przypisują sobie niższą pozycję, niż lokują się powyżej środka.

- ✓ Postrzeganie własnego umiejscowienia w strukturze społecznej jest wyraźnie zbieżne z oceną materialnych warunków życia. Im lepiej są one oceniane, tym wyższa postrzegana pozycja w hierarchii społecznej.

Transformacja ustrojowa w Polsce była czynnikiem prowadzącym do przeobrażeń struktury społecznej. Z analiz ekonometrycznych wynika, że w okresie transformacji nastąpił wzrost nierówności dochodowych. Jak pokazują m.in. zmiany wartości współczynnika Giniego, jednej z najczęściej stosowanych miar nierównomierności rozkładu dochodów, nierówności dochodów w Polsce rosły aż do 2005 roku¹. Od tego momentu zróżnicowanie dochodów zaczęło się jednak zmniejszać i zbliżać do średniej unijnej (współczynnik Giniego zmalał z 35,6 w roku 2005 do 30,9 w 2012²). W tym czasie nastąpił istotny wzrost płacy minimalnej: z 849 zł w roku 2005 do 1500 zł w 2012 (obecnie wynosi ona 1600 zł), a przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwie domowym zwiększył się – według wyliczeń GUS – z 761,46 zł do 1270,28 zł. Jednocześnie odsetek osób zagrożonych ubóstwem zmalał z 20,5% w roku 2005 do 17,1% w 2012, zaś odsetek zagrożonych wykluczeniem społecznym zmniejszył się z 45,3% do 26,7%³. Z danymi ekonometrycznymi zbieżne są subiektywne oceny własnych warunków bytu respondentów. Wprawdzie w pierwszym okresie reform gospodarczych szybko przybywało osób źle oceniających swoją sytuację materialną (szczególnie w drugiej połowie 1991 roku, kiedy to ponad połowa badanych określała ją jako złą, a odsetek ocen pozytywnych spadł poniżej 10%), jednak z biegiem czasu opinie o warunkach życia zaczęły się poprawiać. Począwszy od drugiej połowy 2006 roku odsetek osób dobrze oceniających sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego jest większy niż odsetek tych, które oceniają ją źle. We wrześniu 2013 roku⁴ 46% badanych opisywało swoją sytuację bytową jako średnią, 42% jako dobrą, a 12% jako złą.

---

¹ Por. A. Kurowska, *Dynamika nierówności dochodowych w Polsce na tle innych krajów – najważniejsze wnioski z badań i statystyk*, w: „Analizy Instytutu Polityki Społecznej UW” 2/2011, dostępne na: <http://www.ips.uw.edu.pl>

² Dane na podstawie Europejskiego badania dochodów i warunków życia (EU-SILC), dostępne na <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

³ Tamże.

⁴ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (280) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–12 września 2013 roku na liczącej 911 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

ZMIANY W POSTRZEGANIU STRUKTURY SPOŁECZNEJ

Poprawa poziomu życia Polaków miała istotny wpływ na zmiany w postrzeganiu struktury społecznej w stosunku do lat dziewięćdziesiątych. Jak wynika z ówczesnych i obecnych deklaracji respondentów, w ciągu kilkunastu ostatnich lat ubyło w Polsce ludzi najbiedniejszych, sytuujących się na dole drabiny społecznej, przybyło natomiast zajmujących wyższe pozycje w hierarchii społecznej. W latach dziewięćdziesiątych do opisu struktury społecznej spośród kilku przedstawionych badanym typów społeczeństw wybierano ten, który przypominał kolumnę o bardzo szerokiej podstawie, zwieńczoną kapitelem. Wyobrażał on społeczeństwo o dużych kontrastach społecznych, którego większość stanowią ludzie o najniższej pozycji społecznej, stosunkowo nieliczne są warstwy pośrednie, natomiast dość wyraźnie zaznaczona jest elita społeczna (typ A, zob. rys. 1). W 1992 roku taką charakterystykę polskiego społeczeństwa wskazało 51% badanych, w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych – 41%, a w tym roku – mniej niż jedna trzecia (31%).

Tabela 1

Jakim społeczeństwem jest dziś Polska – który z rysunków jest temu najbliższy?				
Typy społeczeństw	Wskazania respondentów według terminów badań			
	1992*	1994	1997**	2013
w procentach				
Typ A	51	44	41	31
Typ B	18	25	25	33
Typ C	6	8	9	12
Typ D	8	8	10	14
Typ E	4	3	3	5
Nie potrafię wybrać	13	12	13	6

* Dane z badań porównawczych *International Social Survey Programme*, przeprowadzonych w ramach Polskiego Generalnego Sondażu Społecznego. Por. B. Cichomski i Z. Sawiński, *Polski Generalny Sondaż Społeczny. Struktura skumulowanych danych 1992–1993*, Instytut Studiów Społecznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 1993

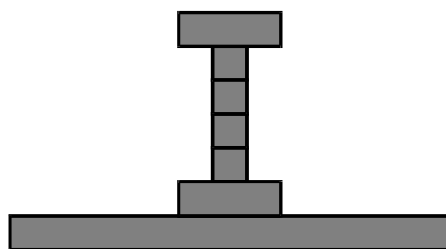
** Dane z badania przeprowadzonego na zlecenie Australijskiego Uniwersytetu w Canberze i Instytutu Studiów Politycznych PAN

Obecnie zdecydowanie częściej niż w latach dziewięćdziesiątych do opisu struktury społecznej wybierane są mniej zróżnicowane typy społeczeństw, wskazujące na bardziej egalitarne stosunki społeczne. Nadal jednak Polska postrzegana jest jako kraj, w którym większość ludzi sytuuje się w dolnej części hierarchii społecznej. Co trzeci badany (33%) porównuje dzisiejsze społeczeństwo polskie do piramidy (typ B). Zgodnie z tym wyobrażeniem, poczynając od dołu każde kolejne piętro struktury społecznej jest węższe (mniej liczne) od poprzedniego.

RYS. 1. TYPY SPOŁECZEŃSTW

Typ A

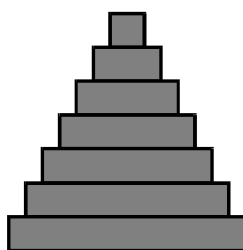
Niewielka elita na górze,
bardzo mało ludzi w środku
i większość ludzi na dole

	*	**
1 Góra	1%	31% N=278
2	0%	
3	7%	
4	31%	
5	19%	
6	25%	
7 Dół	16%	
Brak danych	1%	

Typ B

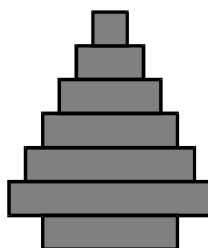
Społeczeństwo jak piramida -
niewielka elita na górze, więcej
ludzi w środku i najwięcej na dole

1 Góra	0%	33% N=305
2	0%	
3	6%	
4	38%	
5	28%	
6	20%	
7 Dół	8%	
Brak danych	0%	

Typ C

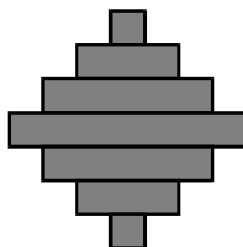
Piramida - z wyjątkiem tego, że
na samym dole jest nieco mniej
ludzi

1 Góra	1%	12% N=109
2	1%	
3	11%	
4	44%	
5	21%	
6	16%	
7 Dół	4%	
Brak danych	2%	

Typ D

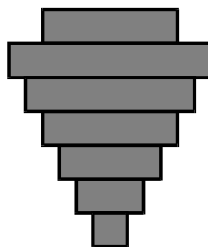
Społeczeństwo, w którym
najwięcej ludzi jest w środku

1 Góra	1%	14% N=123
2	1%	
3	16%	
4	56%	
5	17%	
6	6%	
7 Dół	2%	
Brak danych	1%	

Typ E

Większość ludzi na górze
i tylko niewielu na dole

1 Góra	3%	5% N=43
2	2%	
3	5%	
4	47%	
5	24%	
6	11%	
7 Dół	8%	
Brak danych	0%	

Nie potrafię wybrać

6%
N=54

* W którym miejscu na rysunku umieścił(a)by Pan(i) siebie?

** Jakim społeczeństwem jest dziś Polska - który z rysunków jest temu najbliższy?

Część ankietowanych (12%) opisując społeczeństwo wybierała kształt zbliżony do piramidy, z tym że warstwa najniższa jest w tym przypadku nieco mniej liczna niż kolejna (typ C).

Mimo postrzeganych zmian w strukturze społecznej, nadal tylko stosunkowo niewielka grupa respondentów (14%) uważa, że obecnie w Polsce najliczniejsze są warstwy średnie (typ D).

Najmniej badanych (5%) charakteryzując dzisiejsze społeczeństwo wskazało typ E, w którym większość ludzi sytuuje się na górze i tylko niewielu na dole.

Jak pokazują analizy statystyczne, obraz struktury polskiego społeczeństwa zależy przede wszystkim od oceny materialnych warunków życia gospodarstwa domowego. Im lepsza samoocena warunków bytu, tym bardziej zrównoważona jest postrzegana struktura społeczna i odwrotnie. Osoby źle oceniające swoją sytuację materialną stosunkowo najczęściej wybierają takie typy struktury społecznej, w których najliczniej reprezentowane są warstwy znajdujące się na dole drabiny społecznej (38% typ A i 36% typ B). Z kolei badani określający swoją sytuację materialną jako dobrą charakteryzując obecne społeczeństwo częściej niż inni za najtrafniejsze odzwierciedlenie struktury społecznej uznają typ C, w którym najwięcej jest osób zajmujących niskie, ale nie najniższe pozycje społeczne (15%), oraz typ D, w którym dominują warstwy średnie (16%). Jednocześnie relatywnie najrzadziej (24%) uważają, że do opisu dzisiejszego społeczeństwa polskiego najbardziej pasuje typ A, w którym nierówności społeczne zaznaczają się najsilniej.

IDEALNA STRUKTURA SPOŁECZNA

Jak można było się spodziewać, postrzegana struktura społeczna daleko odbiega od oczekiwań społecznych. Niemal połowa badanych (47%) jako najlepszy model społeczeństwa wskazuje typ D. Ich zdaniem najlepiej byłoby, gdyby struktura społeczna była zrównoważona; społeczeństwo powinno się zatem składać przede wszystkim z warstw średnich – zarówno ludzie o niskiej pozycji społecznej, jak i o bardzo wysokiej powinni stanowić margines. Wizja ta jest szczególnie bliska osobom z wyższym wykształceniem (57%), o względnie wysokich miesięcznych dochodach – powyżej 1500 zł *per capita* (57%).

Około jednej czwartej badanych (27%) wskazało na dość utopijny model, w którym więcej ludzi sytuuje się na górze niż na dole drabiny społecznej (typ E). Szczególnie często preferowali go młodzi respondenci – od 18 do 24 roku życia (37%).

Tabela 2

Jak Polska POWINNA wyglądać – który z rysunków wybrał(a)by Pan(i)?				
Typy społeczeństw	Wskazania respondentów według terminów badań			
	1992	1994	1997	2013
w procentach				
Typ A	2	2	1	4
Typ B	8	7	5	8
Typ C	6	7	6	7
Typ D	39	37	38	47
Typ E	28	32	33	27
Nie potrafię wskazać	16	15	17	7

Stosunkowo najmniej chętnie wskazywano na modele struktur, w których przeważają ludzie lokujący się w niższych warstwach struktury społecznej.

ZMIANY W POSTRZEGANIU WŁASNEGO MIEJSCA W STRUKTURZE SPOŁECZNEJ

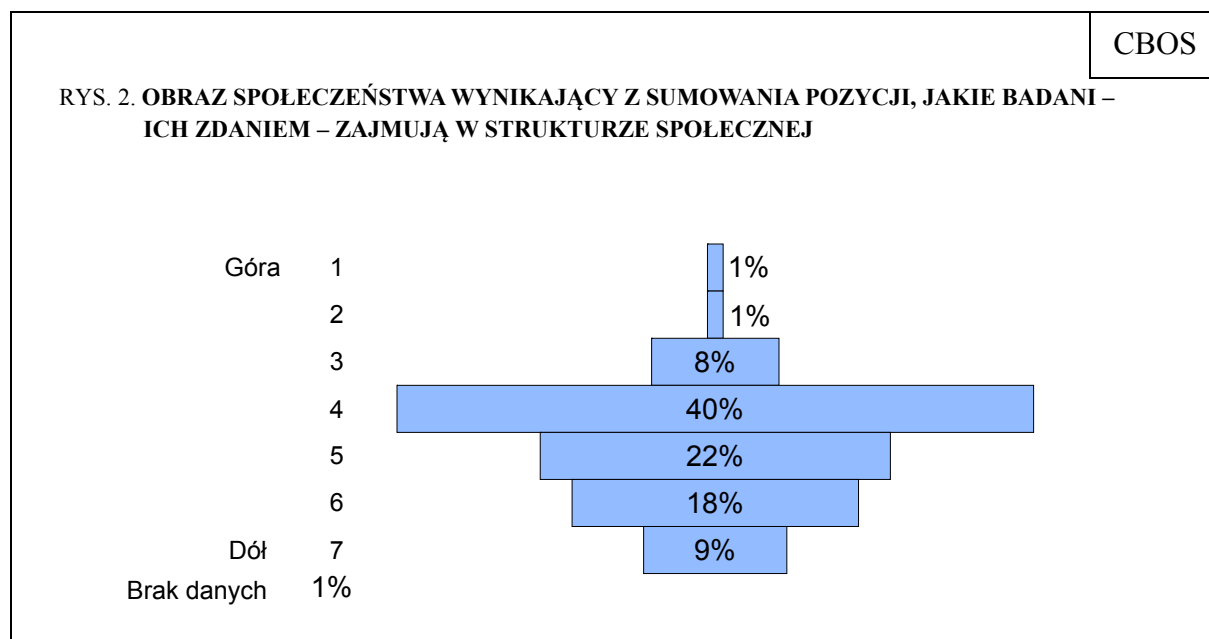
Podobnie jak w latach dziewięćdziesiątych prosiliśmy respondentów o wskazanie, w którym miejscu na wybranym rysunku umieściliby siebie i swoją rodzinę – na dole, na górze czy gdzieś w środku. Okazuje się, że w ciągu ostatnich kilkunastu lat znacząco poprawiło się postrzeganie własnego miejsca w strukturze społecznej. Dwie piąte dorosłych Polaków (40% – o 11 punktów procentowych więcej niż w roku 1997 i o 19 punktów więcej niż w 1994) sytuuje dziś siebie i swoją rodzinę pośrodku drabiny społecznej. Pozostali zdecydowanie częściej przypisują sobie niższą pozycję, niż lokują się powyżej środka. Warto jednak zwrócić uwagę, że tylko co jedenasty respondent (9%) umieszcza dziś siebie na samym dole drabiny społecznej, podczas gdy w roku 1997 takich osób było 15%, a w 1994 – 21%. Obecnie w dwóch najniższych warstwach sytuuje siebie i swoją rodzinę ogółem 27% badanych, podczas gdy w latach 1997 i 1994 odpowiednio: 36% i 47%.

Ocena własnej pozycji w społeczeństwie wiąże się z obrazem całej struktury społecznej. Niską pozycję w hierarchii częściej przypisują sobie badani, którzy postrzegają strukturę społeczną jako mało zrównoważoną, przede wszystkim ci, którzy do opisu społeczeństwa wybrali typ A, z najliczniejszą warstwą najniższą. Stosunkowo najlepiej oceniają swoje położenie w hierarchii społecznej osoby, które za najlepiej odzwierciedlającą strukturę polskiego społeczeństwa uznają typ D, z dominującymi warstwami średnimi.

Tabela 3

W którym miejscu umieścił(a)by Pan(i) siebie i swoją rodzinę – na górze, gdzieś w środku czy raczej na dole?	Postrzegana struktura społeczna																	
	Wskazania respondentów według terminów badań																	
	Typ A			Typ B			Typ C			Typ D			Typ E			Ogółem		
	'94	'97	'13	'94	'97	'13	'94	'97	'13	'94	'97	'13	'94	'97	'13	'94	'97	'13
w procentach																		
Góra 1	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	3	0	3	0	0	1
2	1	1	0	0	1	0	1	0	1	3	2	1	4	0	2	1	1	1
3	5	3	7	7	6	6	3	9	11	14	12	16	5	14	5	6	6	8
4	13	20	31	22	31	38	30	31	44	49	57	57	38	33	47	21	29	40
5	17	23	19	37	33	28	31	35	21	21	20	17	19	29	25	25	27	22
6	32	27	25	21	18	20	27	18	16	10	4	6	14	18	11	26	21	18
Dół 7	31	24	16	12	9	8	8	6	4	3	4	2	17	4	8	21	15	9
Brak danych	0	1	1	0	2	0	0	0	2	0	1	1	0	2	0	0	2	1

Podsumowując można powiedzieć, że obraz społeczeństwa utworzony na podstawie ocen własnego położenia w strukturze społecznej wygląda korzystniej niż wyobrażenie badanych o społeczeństwie i jest bardziej zbliżony do typu uznawanego przez nich za idealny.

Postrzeganie własnego umiejscowienia w strukturze społecznej jest wyraźnie zbieżne z oceną materialnych warunków życia. Im lepiej są one oceniane, tym wyższa postrzegana pozycja w hierarchii społecznej. Osoby źle oceniające swoją sytuację bytową w ogromnej większości lokują się w niższych warstwach struktury społecznej, w tym aż dwie trzecie z nich sytuuje siebie i swoją rodzinę w dwóch najniższych warstwach. Poniżej środka lokuje się także ponad połowa osób określających swoje warunki materialne jako średnie

(„ani dobre, ani złe”). Badani oceniający swoją sytuację materialną jako dobrą najczęściej postrzegają swoją pozycję społeczną jako średnią, choć niemała część z nich (jedna trzecia) umieszcza siebie i swoją rodzinę poniżej środka.

Postrzeganie swojego położenia w hierarchii społecznej różnicują także podstawowe cechy społeczno-demograficzne badanych, takie jak: wykształcenie, dochody, a także miejsce zamieszkania i wiek. W niższych warstwach struktury społecznej najczęściej lokują się osoby gorzej sytuowane, z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym oraz ludzie starsi. Relatywnie najlepiej oceniają swoją pozycję społeczną respondenci o ponadprzeciętnych miesięcznych dochodach *per capita*, badani z wyższym wykształceniem, mieszkańcy największych miast oraz ludzie młodzi (od 18 do 24 roku życia). Ponad połowa z nich sytuuje siebie i swoją rodzinę w warstwie środkowej.

Postrzegana struktura społeczna w Polsce wyraźnie odbiega od wyobrażeń o tym, jak powinno wyglądać idealne społeczeństwo. Wciąż bowiem mało liczne są środkowe warstwy struktury społecznej, a zbyt dużo osób można sytuować na dole hierarchii społecznej. Niemniej jednak – w odczuciu społecznym – w ciągu ostatnich kilkunastu lat wiele się w Polsce zmieniło na lepsze: ubyło ludzi najbiedniejszych, sytuujących się na samym dole drabiny społecznej, przybyło natomiast zajmujących wyższe pozycje w hierarchii społecznej. Na korzyść zmieniła się także ocena własnego położenia w strukturze społecznej. Znacząco zwiększył się odsetek osób sytuujących się w środku drabiny społecznej. Obraz społeczeństwa utworzony na podstawie ocen własnego położenia w strukturze społecznej jest mniej zróżnicowany niż jego wyobrażenie i bardziej zbliżony do obrazu preferowanego.

Opracowała

Beata ROGUSKA

Tabela 1

		Jakim społeczeństwem jest dziś Polska? Który z rysunków na ekranie jest temu najbliższy?						Liczba osób
		Typ A	Typ B	Typ C	Typ D	Typ E	Nie potrafię wybrać	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		31	33	12	14	5	6	911
Płeć	Mężczyźni	29	34	15	13	5	5	441
	Kobiety	32	33	9	14	5	7	470
Wiek	18-24 lata	23	35	16	21	3	3	107
	25-34	34	33	14	11	4	3	184
	35-44	31	27	16	15	6	5	155
	45-54	31	42	10	11	3	3	150
	55-64	35	34	8	10	10	3	158
	65 lat i więcej	26	31	9	15	3	17	157
Miejsce zamieszkania	Wieś	29	30	12	17	5	8	359
	Miasto do 19 999	29	42	8	13	4	4	143
	20 000 - 99 999	37	39	7	10	2	5	173
	100 000 - 499 999	29	31	19	11	6	3	140
	500 000 i więcej mieszk.	27	28	16	12	10	7	97
Wykształcenie	Podstawowe	26	34	8	16	6	10	198
	Zasadnicze zawodowe	32	31	12	11	7	7	228
	Średnie	34	37	10	12	3	4	306
	Wyższe	27	31	20	16	3	3	179
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	25	28	28	17	1		79
	Średni personel, technicy	34	47	13	5		1	39
	Pracownicy adm.-biurowi	22	38	10	23	3	4	56
	Pracownicy usług	39	27	20	10	2	2	46
	Robotnicy wykwalifikowani	30	31	14	10	9	6	106
	Robotnicy niewykwalifik.	39	22	12	20	2	5	49
	Rolnicy	11	49	14	19	3	5	56
	Pracujący na własny rach.	48	13	6	16	13	4	28
Bierni zawodowo	Renciści	44	36	5	8		7	71
	Emeryci	29	33	8	12	5	12	194
	Uczniowie i studenci	23	36	15	21	3	2	68
	Bezrobotni	29	34	8	12	8	8	52
	Gospodynie domowe i inni	38	35	6	7	9	5	68
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	28	33	17	18	3	1	100
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	32	34	14	14	6		74
	sekt. pryw. poza rolnict.	34	29	16	12	5	4	201
	prywatnym gosp. rolnym	12	46	13	20	4	5	60
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	31	36	12	13	4	5	127
	501-750	34	35	11	7	6	7	111
	751-1000	28	34	12	14	7	5	120
	1001-1500	31	32	11	15	4	7	155
	Powyżej 1500 zł	26	35	16	16	4	3	169
Ocena własnych war. mater.	Złe	38	36	3	9	4	10	111
	Średnie	35	30	11	12	5	7	419
	Dobre	24	37	15	16	5	3	381
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	38	39	2	5	3	14	43
	Raz w tygodniu	29	34	10	14	6	7	422
	1-2 razy w miesiącu	29	33	18	12	5	4	137
	Kilka razy w roku	34	33	12	14	3	4	206
	W ogóle nie uczestniczy	29	29	15	17	4	6	104
Poglądy polityczne	Lewica	31	28	15	17	3	5	151
	Centrum	31	35	13	11	5	4	320
	Prawica	29	36	8	14	7	6	238
	Trudno powiedzieć	32	31	11	14	2	10	203

Tabela 2

		Jak Polska POWINNA wyglądać? Który z rysunków wybrał(a)by Pan(i)?						Liczba osób
		Typ A	Typ B	Typ C	Typ D	Typ E	Nie potrafię wybrać	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		4	8	7	47	27	7	911
Płeć	Mężczyźni	4	9	7	45	28	7	441
	Kobiety	4	7	7	48	26	7	470
Wiek	18-24 lata	3	7	9	39	37	5	107
	25-34	3	11	9	44	32	1	184
	35-44	3	6	7	50	29	4	155
	45-54	4	4	6	52	25	9	150
	55-64	3	13	6	49	22	7	158
	65 lat i więcej	8	5	5	44	19	19	157
Miejsce zamieszkania	Wieś	6	9	6	44	25	10	359
	Miasto do 19 999	5	5	6	48	32	4	143
	20 000 - 99 999	2	8	9	53	23	6	173
	100 000 - 499 999	5	11	3	43	32	7	140
	500 000 i więcej mieszk.	1	3	15	46	28	6	97
Wykształcenie	Podstawowe	8	10	6	35	25	15	198
	Zasadnicze zawodowe	3	9	9	46	25	8	228
	Średnie	5	7	7	48	28	5	306
	Wyższe	0	5	5	57	30	2	179
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	2	6	6	56	30	1	79
	Średni personel, technicy	2	8	5	59	25	1	39
	Pracownicy adm.-biurowi	3	5	3	57	28	3	56
	Pracownicy usług		1	12	51	32	4	46
	Robotnicy wykwalifikowani	6	6	8	38	35	8	106
	Robotnicy niewykwalifik.	5	7	12	41	24	12	49
	Rolnicy	2	7	5	57	21	8	56
	Pracujący na własny rach.	2	8	19	59	9	4	28
Bierni zawodowo	Renciści	7	17	1	39	29	7	71
	Emeryci	6	7	5	47	21	15	194
	Uczniowie i studenci	4	7	14	33	38	5	68
	Bezrobotni	5	11	8	40	30	6	52
	Gospodynie domowe i inni		16	5	48	26	5	68
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	4	6	5	53	29	3	100
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	3	7	14	50	25	1	74
	sekt. pryw. poza rolnict.	4	5	7	51	28	5	201
	prywatnym gosp. rolnym		7	5	58	22	9	60
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	3	6	8	44	31	7	127
	501-750	6	9	6	46	27	7	111
	751-1000	2	8	5	46	31	8	120
	1001-1500	4	5	8	47	29	8	155
	Powyżej 1500 zł	4	6	5	57	25	3	169
Ocena własnych war. mater.	Złe	4	2	1	51	30	11	111
	Średnie	5	10	8	45	23	10	419
	Dobre	3	8	8	46	31	4	381
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	9	5	41	26	12	43
	Raz w tygodniu	5	8	8	44	25	9	422
	1-2 razy w miesiącu	4	12	3	42	35	4	137
	Kilka razy w roku	5	4	9	53	25	4	206
	W ogóle nie uczestniczy		8	5	51	27	8	104
Poglądy polityczne	Lewica	1	9	6	51	27	5	151
	Centrum	7	9	5	48	28	3	320
	Prawica	3	9	12	46	23	7	238
	Trudno powiedzieć	3	5	6	40	29	17	203

Tabela 3

		W którym miejscu na rysunku umieścił(a)by Pan(i) siebie i swoją rodzinę – na górze, gdzieś w środku czy raczej na dole?								Liczba osób
		1	2	3	4	5	6	7	Brak danych	
		Góra	%	%	%	%	%	Dół	%	
Ogółem		1	1	8	40	22	18	9	1	857
Płeć	Mężczyźni	1	1	10	38	22	19	9	1	420
	Kobiety	1	0	6	41	23	18	9	1	438
Wiek	18-24 lata		2	12	51	18	11	4	1	104
	25-34	1	1	9	48	23	13	4	1	178
	35-44	1	1	11	40	23	19	4		147
	45-54			7	38	19	20	15	1	145
	55-64	1	1	7	32	25	24	9	1	152
	65 lat i więcej	2	0	5	28	24	22	17	2	131
Miejsce zamieszkania	Wieś	1	0	8	33	24	22	11	1	331
	Miasto do 19 999			4	46	24	19	6		137
	20 000 - 99 999	1	0	9	37	24	19	9	1	164
	100 000 - 499 999		1	12	44	18	14	9	1	135
	500 000 i więcej mieszk.	2	2	10	53	17	9	6		90
Wykształcenie	Podstawowe	1		7	31	23	22	15	1	178
	Zasadnicze zawodowe	1		6	31	23	28	11	1	212
	Średnie		1	6	43	26	16	7	1	294
	Wyższe	2	2	17	53	16	7	3		174
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	3	3	16	53	15	7	2		79
	Średni personel, technicy			15	48	14	21	2		39
	Pracownicy adm.-biurowi			10	49	29	8	4		53
	Pracownicy usług		1	8	46	25	7	11	2	45
	Robotnicy wykwalifikowani	1		3	40	24	19	12	1	100
	Robotnicy niewykwalifik.			3	40	17	27	11	3	46
	Rolnicy			5	31	24	35	6		53
Pracujący na własny rach.			17	45	19	14	4		27	
Bierni zawodowo	Renciści			3	30	22	21	25		66
	Emeryci	1	0	8	32	25	21	11	2	170
	Uczniowie i studenci		2	15	51	17	11	4		67
	Bezrobotni	1		3	34	29	28	6		47
	Gospodynie domowe i inni		1	10	32	27	22	8		65
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	2		15	47	24	6	6		100
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	1		6	49	23	13	5	3	74
	sekt. pryw. poza rolnict.	1	2	9	42	20	18	8	1	192
	prywatnym gosp. rolnym			5	29	28	33	5		57
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł			7	24	23	28	18		121
	501-750			2	35	26	24	13		103
	751-1000	2	0	5	42	21	20	9	1	114
	1001-1500	1		8	38	27	15	9	2	144
	Powyżej 1500 zł	1	1	14	53	17	9	5		165
Ocena własnych war. mater.	Złe			3	13	16	41	25	2	100
	Średnie	1	0	7	33	24	23	11	1	388
	Dobre	1	1	11	53	22	8	3	1	369
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu			2	31	25	29	13		37
	Raz w tygodniu	1	1	8	38	24	18	8	1	394
	1-2 razy w miesiącu			7	40	20	21	10	2	131
	Kilka razy w roku	1	0	11	43	21	16	7	0	198
	W ogóle nie uczestniczy		1	10	40	21	15	13		98
Poglądy polityczne	Lewica	1	1	11	37	26	16	8	1	143
	Centrum		1	6	39	24	21	8	0	307
	Prawica	2	0	10	44	16	17	9	1	225
	Trudno powiedzieć		1	9	37	23	18	11	2	183